

Hubai József

MAGYARORSZÁG TERMÉSZETI ERŐFORRÁSAINAK KÜLGAZDASÁGI FÖLDRAJZA

A globalizálódó világ egyre nagyobb figyelmet fordít a természeti erőforrások állapotára és az azzal kapcsolatos gazdálkodásra. Az 1990-es évek első felében megjelent kiadványok minimum nyolc világnyelven tették közzé a világ közel másfél száz országának természeti erőforrásait tartalmazó adatokat, valamint problémákat. A világgazdaság fejlődésének fő tendenciáját vizsgálva ismerjük, hogy a legfejlettebb és a közepesen fejlett régiókban nagymértékben mérséklődik a hetvenes évek eleje óta a nyers- és alapanyag, az energia felhasználása, folytatódik és fokozódik a posztindusztriális, informatikai társadalomba való átlépés menete és mértéke. Mindez oda vezet, hogy a világgazdaság értékrendjében csökken a nyersanyag és az energia pozíciója, és felértékelődik a kreatív, kvalifikált humán erőforrások csoportja.

Hazánknak – amely a posztindusztriális ciklus kezdetén áll – szükségszerű, hogy természeti erőforrásaival, azok értékváltozásaival és hasznosításával naprakészen, közép- és hosszú távon egyaránt tisztában legyen, a kedvező adottságait jól kiaknázza, a kedvezőtleneket időben feltárja, s kidolgozza hatásos terápiáját.

HUBAI JÓZSEF tankönyve azt a kérdést vizsgálja, hogy a rendszerváltás és az azóta Magyarországon lezajlott folyamatok hogyan hatottak a természeti erőforrások számbavételére és a közgazdasági hasznosításra. Különösen nagy súlyt fektet a szerző arra a kérdésre, hogy ezen rövid idő alatt a külkereskedelemre milyen feladatokat róttak a változások.

Geográfusaink és közgazdászaink nagy része a természeti erőforrások szerepét, fontosságát – divatirányzatoktól függetlenül – eddig sem becsülte le. Ők a természeti erőforrásokat jelentősnek tartották a gazdasági növekedésben, a gazdasági szerkezet átalakításban és a nemzetközi munkamegosztásban.

Természeti adottságaink részben megújuló lehetőségeit képezik a gazdaságnak (pl. éghajlat), részben stabil tényezői a fejlődésnek (pl. talajadottságok). Közép- és hosszú távon előrevetítik honunk gazdasági kibontakozását, megújódását. Ugyanakkor segítik a nemzetközi munkamegosztás változó körülményeiben való eligazodásunkat.

Mivel hazánk – köztudottan – nyitott gazdaságú ország (nemzeti termékének közel 40%-át külföldön realizálja), külkereskedelmi forgalmában nagy mennyiségű nyersanyagot és energiahordozót hoz be, illetve félkész és készterméket visz ki az országból, ezért a külkereskedelmi ügyleteknél lényeges, hogy minél nagyobb haszonra tegyünk szert, kiaknázzuk komparatív előnyeinket.

A 21. századba lépve időszerűvé vált természeti erőforrásaink számbavétele, becslésük, összetételük megállapítása, területi szóródásainak és hatásainak analízisa. A természeti erőforrások felhasználásának folyamatában lényeges, hogy megismerjük a nyersanyag-energiahordozók kitermelési hatékonyságán túl a feldolgozás - értékesítés - piacosítás további fázisában jelentkező eredményeket. Ezek komplex, pontos ismeretében tudhatunk valóságos értékítéletet alkotni a természeti erőforrásokról.

A korlátozott állami források, a változó világpiaci árak azt sugallják, hogy a hazai privát-, de főleg a nemzetközi tőke érdeklődése irányában célszerű a földkéregben lévő erőforrásaink sorsát kijelölnünk. Mindezt előkészítené a geológiai feltáró munka és a kapcsolódó tudományos kutatások. A részben alkalmazott „gyeplőt a lovak közé” elv mérsékelné az állami költségvetés terhelését, kockázatvállalását, az új vállalkozások pedig a világpiaci adottságoknak megfelelően, az új műszaki-technikai eljárások elterjesztésével életképes, piacképes cégeket hoznának létre. Amennyiben szükségét látják, hazai vagy nemzetközi vertikumokba szerveződnének. Így zavartalanul érvényesülhetnének a természeti adottságokból táplálkozó komparatív előnyök. Egyben természeti erőforrásaink értéke megmértetne a világpiac objektív mérlegén.

Várható, hogy új integrálódási törekvéseink, valamint a regionális európai gazdasági átrendeződések szelektíven fel- és leértékelnek természetierőforrás-potenciánkból elemeket.

A tankönyv közgazdasági, külgazdasági, külkereskedelmi és gazdaságföldrajzos szakemberek, illetőleg jelöltek, hallgatók számára készült. Ezenkívül mindenkinek érdekes munka, aki hallott arról, hogy mekkora nemzeti vagyonvesztés ment végbe az elmúlt évtizedben Magyarországon, és ez vonatkozik-e a természeti erőforrásokra is.

A szerző külön hangsúlyt helyezett a nyugat-európai (EU) és közép-európai, valamint a keleti integrációs és regionális folyamatok hatásának bemutatására a természetierőforrás-gazdálkodásban. Külön fejezet elemzi majdani uniós csatlakozásunk kérdőjeleit természeti erőforrásaink külkereskedelmi, külgazdasági aspektusait illetően.

A szakemberek a hazai és külföldi természeti erőforrásokkal való hatékonyabb gazdálkodás újszerű megoldásaival ismerkedhetnek meg a szép kiállítású könyvet tanulmányozva.

(Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001.)